
Dienstverlening voor werkzoekende jongeren en de monitoring in het kader van de jongerengarantie

---

De aanpak van de jeugdwerkloosheid vergt zowel preventieve als remediërende acties waarbij VDAB nauw samenwerkt met vele partners. In deze bijdrage van VDAB wordt eerst ingegaan op de belangrijkste acties voor werkzoekende jongeren. Daarna wordt nagegaan hoe de monitoring verloopt in het kader van de jongerengarantie.

De diepe crisis van 2008-2009 heeft de arbeidsmarktsituatie van de jongeren sterk aangetast. In 2008 bedroeg hun werkloosheidsgraad nog 12%, nadien is die bijna onafgebroken toegenomen tot 18% in 2013. In 2015 is er een trendbreuk gekomen en sindsdien daalt de jeugdwerkloosheid maand na maand. Dit mag echter niet leiden tot verminderde inspanningen om jongeren aan het werk te krijgen. Meer nog dan de werkloosheidsgraad geeft de evolutie van de werkzaamheidsgraad van jongeren aan in welke mate hun arbeidssituatie tussen 2008 en 2014 verslechterd is. In 2008 was nog 82% van de afgestudeerde jongeren aan het werk, in 2014 nog slechts 74%. Bij de laaggeschoolde jongeren is zelfs niet de helft meer aan het werk (46% tegenover 59% in 2008), maar ook bij de midden- en hogeschoolde jongeren is de werkzaamheidsgraad de afgelopen jaren vrij sterk gedaald.

Deze cijfers verantwoorden dat de jonge werkzoekenden momenteel de meest prioritaire doelgroep zijn in het VDAB-beleid. De aanpak van de jeugdwerkloosheid begint echter niet bij de inschrijving van jonge schoolverlaters, maar vergt zowel preventieve als remediërende acties waarbij VDAB nauw samenwerkt met vele partners. In het preventieve

luik organiseert VDAB samen met het onderwijs talrijke acties om vroegtijdige schooluitval te vermijden en de jongeren te helpen de juiste studiekeuze te maken. Om de intrede op de arbeidsmarkt te vergemakkelijken voor jongeren in

het systeem van duaal leren, zorgt men ook voor een 'warme overdracht' van onderwijs naar VDAB, waardoor de aangepaste begeleiding voortgezet wordt.

Preventieve acties bij schoolverlaters

Uit een bevraging van schoolgaande jongeren is gebleken dat ze soms niet precies weten wat VDAB voor hen kan betekenen en dat VDAB nog te veel het imago van 'controleur' heeft. Sinds enige jaren participeert VDAB in de loop van het schooljaar aan verschillende acties om zich kenbaar te maken bij de schoolverlaters uit alle onderwijsvormen, van ASO tot BSO.¹ Terzelfdertijd spelen deze acties een belangrijke rol om schoolverlaters en leerkrachten informatie aan te bieden over de arbeidsmarkt in functie van een gerichte studie- en beroepskeuze en een vlugge integratie op de arbeidsmarkt. Het tijdig informeren en stimuleren van jongeren om een gerichte keuze te maken, is ook een belangrijke hefboom om het vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen. Een goed geïnformeerde studie- en beroepskeuze vertrekt niet alleen van de kennis, kunde en interesses van de leerlingen, maar houdt ook rekening met de toekomstige talentnoden op

de arbeidsmarkt. Ook de sectoren spelen hier sterk op in via de sectorconvenants.

De *campusacties* zijn collectieve infosessies, meestal in de scholen zelf, en bereiken vooral TSO- en BSO-leerlingen. Hiermee wil men de toekomstige schoolverlaters sensibiliseren om zich zo snel mogelijk in te schrijven, hetgeen reeds kan vanaf januari. Het lessenpakket 'De start van een loopbaan' informeert onder andere over solliciteren, de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid.

Daarnaast organiseert VDAB ook *train the trainers-sessies* voor onderwijsprofessionals. De trainings-sessies zijn bedoeld voor CLB-medewerkers² en leerkrachten uit het ASO, TSO, BSO, BuSo, deeltijds onderwijs of volwassenenonderwijs. Het maakt niet uit wat de leeftijd of ervaring is als leerkracht. Tijdens de (gratis) trainingssessies krijgt men praktische informatie rond het thema werk en is er ondersteuning met oefeningen en informatie die men daarna kan gebruiken in de les. De thema's kunnen aan bod komen tijdens vakken als Engels, Nederlands, geschiedenis of Project Algemene Vakken. Concreet worden er vier modules aangeboden: introductie tot het loopbaandenken, verdieping in het solliciteren, een loopbaangesprek voeren, kennismaking met 'Mijn Loopbaan' als platform voor de latere loopbaan.

Recent is er ook een akkoord afgesloten met het GO! (gemeenschapsonderwijs) dat naast de promotionele steun bij de acties van VDAB, ook een meer inhoudelijke samenwerking beoogt.

Via de *72-uur werking* stelt VDAB zijn opleidingsinfrastructuur in de competentiecentra ter beschikking van leerlingen in de finaliteitsjaren van het technisch- en beroepsonderwijs. Hierdoor hebben ze gedurende 72 uur gratis toegang tot specifieke toestellen en apparatuur waarover scholen doorgaans niet beschikken. Deze opleiding kan nog aangevuld worden met extra uren in het kader van sectorovereenkomsten tussen scholen en vormingsfondsen. Eveneens binnen de VDAB-competentiecentra worden *Doe-dagen* georganiseerd voor jongeren uit de eerste en tweede graad van het secundair onderwijs. Hierdoor kunnen ze op jonge leeftijd proeven van verschillende beroepen om hen te helpen een verantwoorde studiekeuze te maken.

De *provinciale Sid-ins* zijn grote infobeurzelen die worden georganiseerd door onderwijs over verder studeren en beroepen, die vooral jongeren uit het ASO en hoger onderwijs bereiken. Er is een toenemende vraag van hogescholen en universiteiten naar dergelijke workshops. In iedere provincie zijn er ook infosessies voor leerkrachten die de arbeidsmarkt informatie doorgeven aan de leerlingen.

Naast de vele acties op het terrein ontwikkelde VDAB ook een onderwijsite, met een speciale info-module voor leerkrachten om de laatstejaarsleerlingen voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Deze bevat onder meer een groot aantal beroepenfilms en beroepenfiles die een gedetailleerde omschrijving geven van meer dan 550 beroepen.³

Ook GTB, de organisatie voor gespecialiseerde trajectbegeleiding van personen met een arbeidsbeperking, werkt als partner van VDAB nauw samen met het onderwijs. Voor leerlingen met een (vermoeden van) arbeidsbeperking organiseert GTB *transitietrajecten*. Deze leertrajecten tijdens het laatste schooljaar, vooral maar niet uitsluitend gericht op BuSO- en DBSO-leerlingen, beogen een 'warme overdracht' van het onderwijs naar de arbeidsmarkt. Tijdens deze trajecten poogt men de leerlingen een realistisch zelfbeeld, alsook een correcter beeld van hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt bij te brengen. Indien de jongere na het transitietraject werkzoekend blijft, gaat de begeleiding verder bij VDAB of GTB.

VDAB is ook een belangrijke partner in het *STEM-actieplan* van de Vlaamse Regering dat een grote rol speelt in een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt op vlak van de STEM-beroepen (Science, Technology, Engineering en Mathematics). Het beoogt meer jongeren te laten kiezen voor studierichtingen en een beroepsloopbaan in dit belangrijke segment van de arbeidsmarkt waar sinds vele jaren de meeste knelpunten gesignaleerd worden.

Het Jeugdwerkplan: een sluitende begeleiding en ondersteuning naar werk

---

Het Jeugdwerkplan is in het voorjaar van 2008 van start gegaan en richt zich op jongeren die recent

werkloos zijn geworden en zich (her)inschrijven bij VDAB. In de loop der jaren zijn er aanpassingen gebeurd, zoals de afstemming op de Europese jongerengarantie (2013) en op het VDAB-actieplan Iedereen Bemiddelaar (2015).

Het Jeugdwerkplan vertrekt vanuit een vijftal principes. Via een snelle inschatting en intensieve begeleiding, bemiddeling en opvolging, wil VDAB jongeren zo kort mogelijk na de inschrijving activeren en maximaal toeleiden naar een duurzame tewerkstelling. Hierbij zijn differentiatie en maatwerk belangrijke uitgangspunten. De invulling van de verschillende stappen in het trajectmodel kan variëren al naargelang het persoonlijke profiel en de noden van de jonge werkzoekende. Voor ongekwalificeerde jongeren zet men maximaal in op competentieversterkende trajecten en integraal werkpleklers (onder andere individuele beroepsopleiding en instapstages), voor jongeren met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt werkt men een intensief bemiddelings- en begeleidingsaanbod uit. Voor hooggeschoolde werkzoekenden is er ondersteuning mogelijk via e-begeleiding en FlexiTraining (zie verder). Uiteraard is er sterke samenwerking met de vele VDAB-partners uit de bemiddelings- en begeleidingstenders.

Het is belangrijk dat schoolverlaters zich zo snel mogelijk bij VDAB inschrijven. Hoe vroeger de inschrijving, hoe sneller ze ondersteuning krijgen in hun zoektocht naar een job. Bij inschrijving ontvangen alle jongeren een startcommunicatie met de nodige informatie (verwijzen naar de VDAB-jongeren-site, rechten en plichten, job-databank) om in de eerste plaats zelfstandig werk te zoeken. Er wordt ook sterke nadruk gelegd op een goed ingevuld en volledig dossier in functie van een kwalitatief goede matching met de vacatures. Bij inschrijving wordt het dossier gekoppeld aan de vacaturedata-bank van VDAB waardoor ze via de automatische matching onmiddellijk vacatures krijgen. Bij ieder contact met de bemiddelaar wordt het belang van een 'matchbaar' dossier benadrukt en wordt dit zo nodig in overleg aangevuld.

Afhankelijk van de specifieke noden, die zoveel mogelijk bepaald worden binnen vier maanden na de inschrijving, verleent VDAB kort na de inschrijving een dienstverlening op maat via opname in het Jeugdwerkplan. Vlaanderen realiseert de

Europese jongerengarantie via het Jeugdwerkplan en de flankerende acties in het Loopbaanakkoord. Dit akkoord, afgesloten tussen de Vlaamse sociale partners en de Vlaamse Regering voor de periode 2013-2014, beoogt ongekwalificeerde schoolverlaters een (beroeps)kwalificatie te laten verwerven door opleiding en/of werkervaring. Voor werkzoekende jongeren met een kwalificatie ligt de focus op het snel aanbieden van een werkervaring met perspectief op werk.

Competentieversterking voor laaggeschoolden

Binnen de zes maanden na inschrijving biedt VDAB alle werkzoekende jongeren een dienstverlening op maat aan. De ongekwalificeerde schoolverlaters starten ten laatste in de zesde maand werkloosheid met een trajectplan. Dit bevat een engagement tot een intensief competentieversterkend traject dat erop gericht is zowel de kennis, de vaardigheden als de attitudes te versterken. Het traject bevat minstens één van de volgende acties: intensieve bemiddeling bij VDAB of partners (inclusief WIJ-trajecten), opleiding (basis- of finaliteitsopleiding) of werkpleklers via individuele beroepsopleiding (IBO), stage, instapstage, opleiding op de werkvloer.

In uitvoering van het Loopbaanakkoord zet men voor jongeren zonder diploma of werkervaring vooral in op 'werkinleving' die sterk gericht is op de ontwikkeling van sleutelvaardigheden en motivatie. Deze werkzoekenden kampen met een te grote afstand tot de arbeidsmarkt om zelfstandig een plaats op de reguliere arbeidsmarkt te verwerven. De eerste *werkinlevingsprojecten voor jongeren* (WIJ!) zijn gestart in april 2013 en werden intussen aangepast en uitgebreid (WIJ!-bis). Hierbij is er nauwe samenwerking met de centrumsteden en -gemeenten omdat de jeugdwerkloosheid vooral een (groot)stedelijk fenomeen is.

Diverse begeleidingsmaatregelen, zowel individueel als collectief, moeten zoveel mogelijk jongeren aan een kwalificatie of een baan helpen. Het gaat hierbij zowel om oriënterende of beroepsverkenkende, korte stages bij bedrijven, competentieversterking via opleiding of training, IBO's of instapstages. In de WIJ!-bis wordt ook de rol van

sportbeoefening ingezet in de competentieontwikkeling en attitudevorming van jonge werkzoekenden in trajecten naar werk. Het gehele traject draagt bij tot ervaringsuitwisseling en de ontwikkeling van sleutelvaardigheden, arbeidsmarktcompetenties en motivatie.

Naast de WIJ!-projecten zijn er nog andere vormen van werkplekieren, waarin werkzoekenden in een niet-schoolse context de noodzakelijke competenties en werkattitudes kunnen verwerven. Via de *in-stapstage* kunnen jongeren zonder diploma tussen de zesde en de laatste dag van hun beroepsinschakelingstijd (BIT) werkervaring en competentieversterking opdoen. Een opleidingsplan ondersteunt de jongere in de ontwikkeling van de reeds aanwezige en additionele competenties die nodig zijn om door te stromen naar duurzame tewerkstelling. De belangrijkste vorm van werkplekieren is uiteraard de *individuele beroepsopleiding* (IBO) in een onderneming, die niet specifiek bedoeld is voor jonge werkzoekenden. Via een IBO krijgt men gedurende maximum een half jaar een intensieve begeleiding en opleiding op de werkplek op basis van een opleidingsplan dat nauwgezet opgevolgd wordt door een consulent van VDAB. Voor veel werkzoekenden vormt de IBO een opstap naar een vaste aanwerving in het bedrijf.

Een belangrijk en gemeenschappelijk kenmerk van alle vormen van werkplekieren is hun kwalificerend karakter waarbij ze de cursisten duurzaam versterken in hun verdere loopbaan. De verworven competenties en attitudes via het werkplekieren worden opgenomen in een individueel competentieportfolio waardoor ze zichtbaar en inzetbaar zijn gedurende de latere loopbaan.

Ondanks de daling de laatste jaren blijft er nog steeds een te groot aandeel jongeren (7% in 2014) het onderwijs verlaten met hoogstens een diploma van het lager secundair onderwijs. Via *onderwijskwalificerende opleidingstrajecten voor werkzoekenden* (OKOT) krijgen ongekwalificeerde schoolverlaters de kans alsnog een onderwijskwalificatie te behalen. Deze trajecten tonen aan hoe net- en beleidsdomeinoverstijgende samenwerking meer kansen kan creëren om de loopbanen van jonge werkzoekenden te versterken. Het is ook een goed instrument om hardnekkige knelpuntberoepen te remediëren of de aansluiting te verbeteren voor beroepen

waarvoor een onderwijskwalificatie noodzakelijk is om toegang te krijgen tot het (knelpunt)beroep.

Uiteraard kunnen ook hooggeschoolde werkzoekende jongeren beroep doen op de VDAB-dienstverlening, die sterk digitaal gericht is. Samen met de startcommunicatie krijgen hooggeschoolde jongeren na de inschrijving een mail waarmee hun 'e-bemiddeling' start. De online *e-begeleiding* bestaat uit het op maat ondersteunen en coachen van hooggeschoolde jongeren via onlinekanalen (e-mail, chat, videochat). Deze begeleiding is onder meer gericht op het inzicht krijgen in de kansen op de arbeidsmarkt, ondersteuning bij het sollicitatieproces en het versterken van de arbeidsmarktgerichte competenties.

Met *Flex-iTraining* is er ook een digitaal leeraanbod dat brede competentieversterking en competentievalidering combineert met de focus op tewerkstelling en de loopbaan. Er is een nauwe aansluiting van korte webopleidingen met gepaste andere services zoals loopbaanondersteuning of sollicitatietraining en -begeleiding, aangevuld met (e-)screening en (e-)certificering.

Het monitoren van de Vlaamse jongerengarantie

Elke Europese lidstaat dient een jongerengarantie in te voeren die ervoor zorgt dat alle jongeren tot 25 jaar binnen de vier maanden na het eindigen van hun formele opleiding of werkloosheidsaanvraag een degelijke werkaanbieding, een verdere scholing, een praktijkgerichte opleidingsplaats of een stage krijgen. Uiteraard moeten de inspanningen van de lidstaten gemonitord worden om na te gaan of ze de afspraken nakomen.

In Vlaanderen is er een afsprakenkader dat de krachtlijnen vastlegt van de aangeboden dienstverlening en dat moet toelaten de inspanningen op te volgen:

- Jongeren zijn de meest prioritaire doelgroep van VDAB.
- Van iedere jongere wordt binnen de vier maanden de noden qua dienstverlening in kaart gebracht.
- Wie nood heeft aan ondersteuning, krijgt persoonlijke bemiddeling.

- Er is extra aandacht voor laaggeschoolde jongeren omdat zij erg moeilijk aan het werk geraken en verondersteld worden behoefte te hebben aan competentieversterking in functie van duurzaam werk. Aan die behoefte kan tegemoet gekomen worden via meerdere soorten competentieversterking: opleiding, werkpleklers, persoonlijke dienstverlening.
- Hooggeschoolde jongeren worden verondersteld voldoende te hebben aan de gegarandeerde dienstverlening via e-coaching. Ook voor hen grijpt de bemiddelaar in 'op maat' als hij inschat dat persoonlijke dienstverlening nodig is.

In de tabel wordt aangetoond hoe we in lijn met dit afsprakenkader de inspanningen voor werkzoekende jongeren monitoren. Het is de vertaling van de Europese jongerengarantie op Vlaams niveau. Er wordt voor een cohorte ingestroomde jongeren (tussen december 2014 en november 2015) per scholingsniveau nagegaan aan hoeveel jongeren een aanbod is gedaan binnen de vier maanden en welke inspanningen VDAB voor hen gedaan heeft.

Uit de tabel blijkt dat er bij de overgrote meerderheid van de jongeren, vier maand na instroom in de werkloosheid, een vacatureaanbod is geweest en/of de nood aan dienstverlening is ingeschat en/of

een competentieversterkende actie is gestart en/of er reeds uitstroom is uit de werkloosheid. Bij juist de helft van de jongeren is de nood aan dienstverlening ingeschat. Uiteraard zijn het vooral de laaggeschoolden (63%) die het meest behoefte hebben aan een snelle inschatting van de nodige dienstverlening, maar ook bij de midden- en hooggeschoolden wordt een belangrijk deel vrij vlug ingeschat.

Bij de laaggeschoolden wordt de lage uitstroom naar werk (40%) gecompenseerd door het hoger aandeel van competentieversterkende acties (18%). Het gaat hierbij om opleidingen waaronder werk-inleving voor jongeren (WIJ), oriënterende en beroepsspecifieke opleidingen en deeltijds onderwijs. Onder het werkpleklers vallen de IBO's, de BIO's (beroepsinlevingsovereenkomsten, betaalde stages bij een werkgever), instapstages en begeleiding op de werkvloer.

De uitstroom naar werk stijgt sterk met het opleidingsniveau. Bij de middengeschoolden bedraagt die 62%, bij de hooggeschoolden reeds 77%. Bij deze groepen ligt het aandeel van competentieversterkende acties dan ook lager, respectievelijk 13% en 5%.

Voor slechts een klein deel van de jongeren (4%) wordt een transmissiedossier opgesteld en

Tabel 1.

Resultaten van de jongerengarantie, vier maanden na instroom (cohorte ingestroomd tussen december 2014 en november 2015)

	Laaggeschoold	Middengeschoold	Hooggeschoold	Totaal
Aantal ingestroomde jongeren	16 748	33 211	21 729	71 688
Dienstverleningsaanbod binnen de 4 maand				
Vacatureaanbod	71%	86%	82%	81%
Nood aan dienstverlening ingeschat	63%	52%	38%	50%
Competentieversterking	18%	13%	5%	12%
– via opleiding	9%	7%	1%	6%
– via werkpleklers	11%	8%	4%	7%
Uitstroom uit werkloosheid	40%	62%	77%	62%
– uitstroom naar werk	27%	52%	72%	52%
– terug naar onderwijs	3%	5%	3%	4%
– andere redenen	10%	5%	2%	5%
Transmissie	9%	4%	0%	4%
Resultaat jongerengarantie binnen de 4 maand	87%	89%	92%	89%

Bron: VDAB

doorgestuurd naar de VDAB Controledienst die sinds begin 2016 de bevoegdheid voor de activering en de controle van het werkzoekgedrag overgenomen heeft van de RVA. De belangrijkste redenen om een transmissie over te maken zijn het (meerdere keren) niet komen opdagen op een afspraak en het niet meewerken aan een traject.

Francis Holderbeke
Debbie Sanders
VDAB

Noten

1. ASO: Algemeen Secundair Onderwijs. BSO: Beroepssecundair Onderwijs. TSO: Technisch Secundair Onderwijs. BuSo: Buitengewoon Secundair Onderwijs. DBSO: Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs.
2. CLB: Centra voor Leerlingenbegeleiding.
3. Zie www.vdab.be/onderwijs